

Ə.T.ƏMİRASLANOV, H.K.MURADOV

**DAYAQ-HƏRƏKƏT ORQANLARI
ŞİŞLƏRİNDƏ
NEOPLASTİK ANGIOGENEZ**

Ə.T.ƏMİRASLANOV
H.K.MURADOV

DAYAQ-HƏRƏKƏT ORQANLARI
ŞİŞLƏRİNDƏ
NEOPLASTİK ANGIOGENEZ

BAKI- "ELM" – 2017

Bu iş Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Elmin İnkişaf Fondunun maliyyə yardımı ilə yerinə yetirilmişdir
Qrant № EIF-KETPL-2-2015-1(25)-56/34/3

Baş redaktor – t.ü.e.d., professor **A.M.Qaziyev**

Redaktorlar – t.ü.f.d., dosent **E.E.İbrahimov**
t.ü.f.d., **Ş.D.Tağıyev**

Rəyçilər – **C.Ə.Əliyev** – Milli Onkologiya Mərkəzinin direktoru,
Azərbaycan Respublikası Milli EA-nın və RF TEA akademiki,
ə.e.x., professor

N.Y.Bayramov – Azərbaycan Respublikası Milli EA-nın
müxbir üzvü, t.ü.e.d., professor

Ə.T.Əmiraslanov, H.K.Muradov. *Dayaq-hərəkət orqanları şişlərində neoplastik angiogenez.* Bakı, “Elm”, 2017, 532 səh.

ISBN 978-9952-514-28-5

Monoqrafiya dayaq hərəkət orqanları şişlərinin müasir problemləri, təsnifatı, diaqnostikasi, müalicə üsulları və proqnozlarının neoplastik angiogenez təyini əsasında müyyənləşdirilməsi kimi mühüm məsələlərə həsr edilmişdir. Burada dünya tibb ədəbiyyatında olan son məlumatlar da öz əksini tapmışdır.

Kitab onkoloqlar, onkoloq-travmatoloqlar, cərrahlar, morfoloqlar və tibb elminin müvafiq sahəsi ilə maraqlanan digər mütəxəssislər üçün nəzərdə tutulmuşdur.

© “Elm” nəşriyyatı, 2017

M Ü N D Ə R İ C A T

GİRİŞ	3
Damar endoteli hüceyrələrinin inkişaf faktorları.....	6
TIE ailəsi reseptorları və onlarla əlaqəli olan böyümə faktorları	9
Angiogenez inhibitorları	12
Ədəbiyyat	13

I F Ə S İ L

YUMŞAQ TOXUMA FİBROHİSTİOSİTAR ŞİŞLƏRİNDƏ DAMAR ENDOTELİAL BÖYÜMƏ AMİLİNİN CD31 RESEPTORUNUN ƏHƏMİYYƏTİ	14
--	----

Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin ümumi səciyyəsi	15
Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin epidemioloji və statistik səciyyəsi	16
Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin klinik diaqnostik xüsusiyyətləri.....	18
Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin immunhisto-kimyəvi xüsusiyyətləri	22
Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin müasir müalicəsinin qısa səciyyəsi.....	23
Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin proqnozuna təsir edən amillər.....	28
Damar Endotelial Böyümə Amili haqqında müasir təsəvvürlər.....	30
Tədqiqat kontingentinin ümumi səciyyəsi	38
İlk müraciət zamanı və müalicədən sonrakı müşahidə dövründə istifadə edilən klinik-laborator və instrumental müayinələr.....	41
Morfoloji tədqiqat	48
Statistik tədqiqat	50

YUMŞAQ TOXUMA FİBROHİSTİOSİTAR ŞİŞLƏRİN MÜALİCƏ XÜSUSİYYƏTLƏRİ	53
---	----

Müalicə xüsusiyyətləri	55
Cərrahi müalicə	56
Kombinəedilmiş müalicə.....	57
Kompleks müalicə.....	58
Antiangiogen müalicə (Avastin)	60
Cərrahi, kombinəedilmiş, kompleks və antiangiogen müalicədən sonra meydana çıxan ağırlaşmalar	60

YUMŞAQ TOXUMA FİBROHİSTİOSİTAR ŞİŞLƏRİN FUNKSIONAL MORFOLOGİYASI.....	62
Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin sitoloji tədqiqatı	63
Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin histoloji xüsusiyyətləri	71
Yumşaq toxuma bədxassəli fibrohistiositar şişlərin histokimyəvi xüsusiyyətləri	81
Yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərində damar endotelial böyümə amilinin CD31 reseptorunun tədqiqi	83
Yumşaq toxuma xoşxassəli fibrohistiositar şişlərində damar endotelial böyümə amilinin CD31 reseptoru ilə tədqiqatın nəticələri	84
Yumşaq toxuma bədxassəli fibrohistiositar şişlərində damar endotelial böyümə amilinin CD31 reseptoru ilə tədqiqatın nəticələri	88
Damar Endotelial Böyümə Amilinin CD31 reseptoru ilə yumşaq toxuma fibrohistiositar şişlərin müalicə variantlarının nəticələri arasında korrelyasion əlaqələr	112
NƏTİCƏLƏRİN MÜZAKİRƏSİ	117
ƏDƏBİYYAT	128

II FƏSİL

SÜMÜK İLİYİNİN QEYRİ-ŞİŞ MƏNŞƏLİ PATOLOGİYALARINDA VƏ ŞİŞLƏRİNDƏ ANGIOGENEZİN TƏYİNİ VƏ ONUN ƏHƏMİYYƏTİ.....

SÜMÜK İLİYİ ŞİŞLƏRİ VƏ SÜMÜYÜN QEYRİ-ŞİŞ MƏNŞƏLİ ZƏDƏLƏNMƏLƏRİ: HİSTOGENEZİ, KLİNİKASI, DİAQNOSTİKASI VƏ MÜALİCƏSİ PROBLEMİNİN MÜASİR VƏZİYYƏTİ.....	143
Şişlərdə angiogenez	155
Damarların endotel hüceyrələrinin böyümə faktorları	158
TƏDQIQATIN MATERIAL VƏ METODLARI.....	161
Klinik tədqiqatlar.....	161
Morfoloji tədqiqatlar.....	171
Statistik analiz üsulları.....	172
SÜMÜKİLİYİ ŞİŞLƏRİNİN VƏ SÜMÜYÜN QEYRİ-ŞİŞ ZƏDƏLƏNMƏLƏRİNİN KLİNİK-RENTGENOLOJİ XARAKTERİSTİKASI.....	174
SÜMÜKİLİYİ ŞİŞLƏRİNİN MÜALİCƏSİNİN NƏTİCƏLƏRİ.....	193
Sümükiliyi şişlərinin residiv- və metastazverməsi	193
Sümük iliyi şişləri olan xəstələrin yaşaması.....	195

HEMATOGEN OSTEOMİELİT VƏ SÜMÜK İLİYİ ŞİŞLƏRİNİN FUNKSIONAL MORFOLOGİYASI.....	200
HEMATOGEN OSTEOMİELİT	200
BƏDXASSƏLİ SÜMÜKİLİYİ ŞİŞLƏRİ	204
Yuinq sarkoması.....	204
Bədxassəli sümük limfoması.....	208
Primitiv neyroektodermal sümük şişləri	212
HEMATOGEN OSTEOMİELİT VƏ SÜMÜK İLİYİ ŞİŞLƏRİNİN ANGIOGENEZ MARKERİ OLAN CD-31 İMMUNOMARKERİ İLƏ TƏDQIQI.....	217
Hematogen osteomieliit zamanı angiogenez markeri olan CD-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri	219
Yuinq sarkoması zamanı angiogenez markeri olan CD-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri	224
PNET zamanı angiogenez markeri olan CD-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri	232
Bədxassəli sümük limfomaları zamanı angiogenez markeri olan CD-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri.....	239
ALINMIŞ NƏTİCƏLƏRİN MÜZAKİRƏSİ	248
ƏDƏBİYYAT SİYAHISI	261

III FƏSİL

SÜMÜK ŞİŞLƏRİNDƏ ANGIOGENEZ İLƏ METABOLİZMİN BİOKİMYƏVİ MARKERLƏRİ ARASINDA ƏLAQƏNİN ÖYRƏNİLMƏSİ	272
Sümük şişləri: yayılması, etiologiyası, təsnifatı və diaqnostikası.....	275
Sümük şişləri zamanı müşahidə edilən pozulmaların molekulyar mexanizmləri barədə müasir təsəvvürlər	281
Normada və sümük şişləri zamanı angiogenezin vəziyyəti.....	285
Sümük şişlərinin müalicəsi barədə müasir təsəvvürlər	289
XƏSTƏLƏRİN ÜMUMİ XARAKTERİSTİKASI.....	293
Xoşxassəli sümük şişi olan xəstələrin ümumi xarakteristikası.....	294
Bədxassəli sümük şişi olan xəstələrin ümumi xarakteristikası.....	296
Metastatik sümük şişi olan xəstələrin ümumi xarakteristikası	298
Kəskin hematogen osteomieliit olan xəstələrin ümumi xarakteristikası	299

TƏDQIQAT ÜSULLARI.....	299
İnstrumental müayinə üsulları	299
Biokimyəvi tədqiqat üsulları	300
İmmunoferment tədqiqat üsulları	301
Riyazi-statistik analiz üsulları	302
MÜXTƏLİF ETİOLOGİYALI SÜMÜK ZƏDƏLƏNMƏLƏRİNDƏ XƏSTƏLƏRİN QAN SERUMUNDA İMMUNOFERMENT VƏ BİOKİMYƏVİ MÜAYİNƏNİN NƏTİCƏLƏRİ	305
Kontrol qrupa daxil olan sağlam şəxslərin qan müayinəsinin göstəriciləri	305
Xoşxassəli sümük şişi olan xəstələrin klinik-biokimyəvi xarakteristikası	306
Bədxassəli sümük şişi olan xəstələrin klinik-biokimyəvi xarakteristikası	312
Metastatik sümük şişi olan xəstələrin klinik-biokimyəvi xarakteristikası.....	331
Kəskin hematogen osteomyelit olan xəstələrin klinik-biokimyəvi xarakteristikası.....	336
Bədxassəli sümük şişləri olan xəstələrdə müalicənin nəticələrinin qiymətləndirilməsi	340
SÜMÜK ŞİŞLƏRİ ZAMANI ANGIOGENEZ İLƏ METABOLİZMİN BİOKİMYƏVİ MARKERLƏRİ ARASINDA ƏLAQƏNİN ÖYRƏNİLMƏSİ	348
ALINMIŞ MƏLUMATLARIN MÜZAKİRƏSİ.....	357
İSTİFADƏ EDİLMİŞ ƏDƏBİYYAT SİYAHISI	370

IV FƏSİL

SÜMÜK ŞİŞLƏRİNDƏ ANGIOGENEZİN KLİNİKİ ƏHƏMİYYƏTİ.....	383
SÜMÜK ŞİŞLƏRİNDƏ ANGIOGENEZİN KLİNİKİ XÜSUSİYYƏTLƏRİ.....	385
TƏDQIQAT MATERIALININ ÜMUMİ XARAKTERİSTİKASI.....	398
Tədqiqatın klinik metodları.....	399
Rentgenoloji tədqiqat metodları	400
Sitoloji tədqiqat metodları.....	400
Histoloji tədqiqat metodları.....	401
Histokimyəvi tədqiqat metodları	401
İmmunhistokimyəvi metod	401
Statistik işləmə metodları.....	401
KLİNİKİ, LABORATOR-İNSTRUMENTAL, MORFOFUNKSİNAL MÜAYİNƏLƏR, MÜALİCƏ NÖVLƏRİNİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ VƏ STATİSTİK TƏHLİLİ.....	403

Müayinələrin xüsusiyyətləri.....	403
Müalicənin xüsusiyyətləri	411
Cərrahi müalicə	411
Kimyəvi dərman müalicəsi.....	413
Şüa müalicəsi.....	414
Kombinəedilmiş müalicə	414
Kompleks müalicə	416
SÜMÜK ŞİŞLƏRİNİN XÜSUSİYYƏTLƏRİ.....	418
Osteoma	418
Osteoid osteoma	421
Osteogen sarkoma.....	424
SÜMÜK ŞİŞLƏRİNİN İLKİN MORFOLOJİ MÜAYİNƏ XÜSUSİYYƏTLƏRİ	431
Xoşxassəli sümükyaradıcı şişlər	431
Bədxassəli sümük şişləri	440
XOŞ VƏ BƏDXASSƏLİ SÜMÜK ŞİŞLƏRİNİN ANGIOGENEZ MARKERİ OLAN CD-31 İMMUNOMARKERİ İLƏ TƏDQIQI VƏ ONUN KLİNİKADA ƏHƏMİYYƏTİ	458
Osteoma zamanı angiogenez markeri olan cd-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri.....	459
Osteoid - osteoma zamanı angiogenez markeri olan cd-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri	463
Osteolitik variant osteogen sarkoma zamanı angiogenez markeri olan cd-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri	469
Qarışıq variant osteosarkoma zamanı angiogenez markeri olan cd-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri	477
Osteoplastik variant osteosarkoma zamanı angiogenez markeri olan cd-31 immunomarkeri ilə tədqiqatın nəticələri	484
SÜMÜK ŞİŞLƏRİNİN RESİDİV VƏ METASTAZLARININ ƏMƏLƏ GƏLMƏSİNDƏ ANGIOGENEZİN ƏHƏMİYYƏTİ	493
NƏTİCƏLƏRİN MÜZAKİRƏSİ.....	497
İSTİFADƏ OLUNAN ƏDƏBİYYAT SİYAHISI.....	513